

PRAWO KARNE

Minirepetytorium

Magdalena Błaszczyk, Anna Zientara

WYDANIE **3**

Wolters Kluwer

PRAWO KARNE

Minirepetytorium

Magdalena Błaszczyk, Anna Zientara

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

3

Stan prawny na 1 grudnia 2019 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Anna Popławska

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie
Fotoedytor

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-294-2

3. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przykoppowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Część I. Wykład

Wykaz skrótów	15
Rozdział I	
Pojęcie prawa karnego	17
Rozdział II	
Źródła prawa karnego	19
Rozdział III	
Funkcje i zasady prawa karnego	25
1. Zasada odpowiedzialności za czyn	26
2. Zasada winy	27
3. Zasada humanitaryzmu	28
4. Zasada odpowiedzialności indywidualnej	28
5. Zasada odpowiedzialności osobistej	29
6. Zasada <i>nullum crimen sine lege</i> (nie ma przestępstwa bez ustawy)	29
6.1. <i>Nullum crimen sine lege scripta</i>	30
6.2. <i>Nullum crimen sine lege certa</i>	31
6.3. <i>Nulla poena sine lege</i>	31
6.4. <i>Nullum crimen sine lege praevia (lex severior retro non agit)</i>	32
6.5. <i>Nullum crimen sine lege stricta</i>	32

Rozdział IV

Pojęcie przestępstwa	33
-----------------------------------	----

Rozdział V

Czas i miejsce popełnienia przestępstwa	37
1. Obowiązki ustawy w czasie	37
1.1. Zmiana ustawy karnej po popełnieniu czynu, a przed orzekaniem	37
1.2. Zmiana ustawy karnej po wyroku	38
2. Miejsce czynu zabronionego	41
3. Moc prawna orzeczeń zagranicznych	44

Rozdział VI

Struktura przestępstwa	46
1. Podmiot	46
2. Odpowiedzialność na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich	50
3. Strona podmiotowa	52
4. Przedmiot	55
5. Strona przedmiotowa	58

Rozdział VII

Formy popełnienia przestępstwa	63
1. Formy stadialne	63
1.1. Dokonanie	63
1.2. Usiłowanie	63
1.3. Przygotowanie	67
2. Formy zjawiskowe	69
2.1. Współsprawstwo	70
2.2. Sprawstwo kierownicze	72
2.3. Sprawstwo polecające	73
2.4. Podżeganie	73
2.5. Pomocnictwo	74
2.6. Zasady odpowiedzialności dotyczące wszystkich współdziałających	75

2.7. Zasady odpowiedzialności dotyczące jedynie pomocników i podzégaczy	77
--	----

Rozdział VIII

Okoliczności wyłączające odpowiedzialność	78
1. Okoliczności wyłączające bezprawność	80
1.1. Obrona konieczna	81
1.2. Stan wyższej konieczności	84
1.3. Eksperyment (ryzyko nowatorstwa)	87
1.4. Ostateczna potrzeba	88
1.5. Działanie w ramach uprawnień lub obowiązków	89
1.6. Zgoda dysponenta dobrem	89
1.7. Czynności lecznicze	90
1.8. Ryzyko sportowe	90
1.9. Karcenie nieletnich	91
1.10. Zwyczaj	91
2. Okoliczności wyłączające winę	92
2.1. Niepoczytalność	92
2.2. Błąd co do faktu	94
2.3. Błąd co do prawa	95
2.4. Błąd co do okoliczności wyłączającej bezprawność lub winę	96
2.5. Rozkaz	96

Rozdział IX

Zbieg przepisów i przestępstw	98
1. Zbieg przepisów	98
1.1. Realny (niepomijalny) zbieg przepisów	98
1.2. Pomijalny zbieg przepisów	99
1.3. Pozorny zbieg przepisów	100
1.4. Zbieg przepisu statuującego przestępstwo z przepisem karnym skarbowym lub wykroczeniem	101
2. Zbieg przestępstw	102
2.1. Realny (rzeczywisty) niepomijalny zbieg przestępstw	102

2.2. Pomijalny zbieg przestępstw	108
2.3. Pozorny zbieg przestępstw	109
Rozdział X	
Kary	112
1. Grzywna	113
2. Ograniczenie wolności	114
2.1. Nieodpłatna kontrolowana praca	116
2.2. Potrącenie z wynagrodzenia	116
3. Pozbawienie wolności, 25 lat pozbawienia wolności, dożywotnie pozbawienie wolności	116
4. Kara mieszana (sekwencyjna)	117
Rozdział XI	
Środki karne	119
Rozdział XII	
Przepadek i środki kompensacyjne	123
Rozdział XIII	
Wymiar kary	125
1. Dyrektywy sądowego wymiaru kary	125
2. Zaostrzenie ustawowego wymiaru kary	127
3. Nadzwyczajne złagodzenie kary	132
3.1. Podstawy	132
3.2. Zasady wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej	134
4. Odstąpienie od wymierzenia kary	135
Rozdział XIV	
Środki związane z poddaniem sprawcy próbie	137
1. Warunkowe umorzenie postępowania	137
2. Warunkowe zawieszenie wykonywania kary	140
3. Warunkowe przedterminowe zwolnienie	144
4. Skrócenie kary ograniczenia wolności i środka karnego	148

Rozdział XV	
Środki zabezpieczające	150
Rozdział XVI	
Przedawnienie	157
1. Przedawnienie ścigania	158
2. Przedawnienie wyrokowania	159
3. Przedawnienie wykonania kary	159
4. Spoczywanie biegu przedawnienia	160
5. Przedawnienie niektórych przestępstw popełnionych przed 1990 r.	161
Rozdział XVII	
Zatarcie skazania	162
Rozdział XVIII	
Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych	165

Część II. Prawo

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny	173
Rozdział I. Zasady odpowiedzialności karnej	175
Rozdział II. Formy popełnienia przestępstwa	179
Rozdział III. Wyłączenie odpowiedzialności karnej	183
Rozdział IV. Kary	186
Rozdział V. Środki karne	189
Rozdział Va. Przepadek i środki kompensacyjne	196
Rozdział VI. Zasady wymiaru kary i środków karnych	202
Rozdział VII. Powrót do przestępstwa	207
Rozdział VIII. Środki związane z poddaniem sprawcy próbie	208
Rozdział IX. Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych	219
Rozdział X. Środki zabezpieczające	224
Rozdział XI. Przedawnienie	228

Rozdział XII. Zatarcie skazania	230
Rozdział XIII. Odpowiedzialność za przestępstwa popelnione za granicą	232
Rozdział XIV. Objasnienie wyrazów ustawowych	235
Rozdział XV. Stosunek do ustaw szczególnych	240
Rozdział XVI. Przestępstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwa wojenne	240
Rozdział XVII. Przestępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej	247
Rozdział XVIII. Przestępstwa przeciwko obronności	252
Rozdział XIX. Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	255
Rozdział XX. Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu	261
Rozdział XXI. Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	266
Rozdział XXII. Przestępstwa przeciwko środowisku	269
Rozdział XXIII. Przestępstwa przeciwko wolności	274
Rozdział XXIV. Przestępstwa przeciwko wolności sumienia i wyznania	276
Rozdział XXV. Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	277
Rozdział XXVI. Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	282
Rozdział XXVII. Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej	285
Rozdział XXVIII. Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową	288
Rozdział XXIX. Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego ...	290
Rozdział XXX. Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	297
Rozdział XXXI. Przestępstwa przeciwko wyborom i referendum	304
Rozdział XXXII. Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu	306

Rozdział XXXIII. Przesłępstwa przeciwko ochronie informacji	313
Rozdział XXXIV. Przesłępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów	317
Rozdział XXXV. Przesłępstwa przeciwko mieniu	323
Rozdział XXXVI. Przesłępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym	329
Rozdział XXXVII. Przesłępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi	338
Rozdział XXXVIII. Przepisy ogólne dotyczące żołnierzy	340
Rozdział XXXIX. Przesłępstwa przeciwko obowiązkwii pełnienia służby wojskowej	346
Rozdział XL. Przesłępstwa przeciwko zasadom dyscypliny wojskowej	348
Rozdział XLI. Przesłępstwa przeciwko zasadom postępowania z podwładnymi	351
Rozdział XLII. Przesłępstwa przeciwko zasadom obchodzenia się z uzbrojeniem i uzbrojonym sprzętem wojskowym	352
Rozdział XLIII. Przesłępstwa przeciwko zasadom pełnienia służby	353
Rozdział XLIV. Przesłępstwa przeciwko mieniu wojskowemu	354
Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny	357
Rozdział I. Przepisy ogólne	359
Rozdział II. Przepisy karne	379
Rozdział III. Zmiany w przepisach obowiązujących	380
Rozdział IV. Przepisy przejściowe i końcowe	380
Wykaz najważniejszej literatury	385
Skorowidz	387

Część I
Wykład

Wykaz skrótów

Akty prawne

- EKPC** – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)
- k.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1950 ze zm.)
- k.k.s.** – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1958 ze zm.)
- k.k.w.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2019 r. poz. 676 ze zm.)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i sprost.)
- k.p.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
- k.w.** – ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2019 r. poz. 821 ze zm.)
- MPPOiP** – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 16 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 zał.)

- nowelizacja z 2015 r.** – ustawa z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396)
- p.w.k.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 554 ze zm.)
- u.p.n.** – ustawa z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2018 r. poz. 969)
- u.o.p.z.** – ustawa z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. z 2019 r. poz. 628 ze zm.)

Zbiory orzecznictwa i czasopisma

- Biul. PK** – Biuletyn Prawa Karnego
- KZS** – Krakowskie Zeszyty Sądowe
- OSNKW** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
- OSNwSK** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
- OSP** – Orzecznictwo Sądów Polskich
- OTK** – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
- OTK-A** – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A

Organy orzekające

- SA** – sąd apelacyjny
- SN** – Sąd Najwyższy
- TK** – Trybunał Konstytucyjny

Pojęcie prawa karnego

Prawo karne *sensu stricto* obejmuje jedynie **materialne prawo karne**.

Materialnym prawem karnym określamy:

- 1) przepisy statuujące zasady odpowiedzialności za przestępstwa (m.in. formy stadialne, zjawiskowe, okoliczności wyłączające odpowiedzialność, przedawnienie, odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą);
- 2) przepisy określające kary, środki karne, przepadek i środki kompensacyjne oraz środki związane z poddaniem sprawcy próbie stosowane wobec sprawców przestępstw;
- 3) przepisy dotyczące środków zabezpieczających;
- 4) przepisy dotyczące zatarcia skazania;
- 5) przepisy określające czyny zabronione jako przestępstwa.

Prawo karne w szerszym znaczeniu (prawo karne *sensu largo*) obejmuje:

- 1) **przepisy materialne** – prawo karne *sensu stricto*;
- 2) **prawo karne procesowe** – przepisy dotyczące postępowania organów państwa (przede wszystkim sądu i prokuratury) w sprawach o przestępstwa, przepisy statuujące zasady i przesłanki dopuszczalności postępowania karnego, obowiązki i uprawnienia stron oraz innych uczestników postępowania oraz tryb wydawania orzeczeń i środki ich zaskarżenia;

- 3) **prawo karne wykonawcze** – przepisy regulujące wykonywanie kar, środków karnych, środków kompensacyjnych i przepadku, środków zabezpieczających i zapobiegawczych, uprawnienia i obowiązki osób, którym je wymierzono.

W **najszerszym ujęciu** do prawa karnego zaliczamy obok prawa karnego *sensu largo* także prawo karne skarbowe, prawo wykroczeń oraz ustawę o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary.

Źródła prawa karnego

Głównym źródłem prawa karnego materialnego jest **Kodeks karny**, czyli ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1950 ze zm.). Wszedł on w życie z dniem 1.09.1998 r.

Kodeks karny był **wielokrotnie nowelizowany**. Ponadto kilka zmian Kodeksu było związanych z orzeczeniami Trybunału Konstytucyjnego, w których stwierdzono sprzeczność poszczególnych przepisów z aktami wyższego rzędu (Konstytucją RP i umowami międzynarodowymi ratyfikowanymi za zgodą wyrażoną w ustawie, np. protokołami do EKPC czy MPPOiP).

Najważniejsze zmiany wprowadzone przez ustawodawcę w części ogólnej Kodeksu karnego dotyczyły:

- 1) definicji występku – dodano odniesienie do kwoty 5000 zł;
- 2) błędu co do znamion (art. 28 § 1 k.k.);
- 3) obrony koniecznej – zmieniono art. 25 § 3 k.k. i dodano § 2a;
- 4) maksymalnej liczby stawek dziennych grzywny (540 zamiast 360 – art. 33 § 1 k.k., a przy karze łącznej i obostrzeniu – 810 zamiast 540 – art. 38 § 2 k.k.);
- 5) kary ograniczenia wolności (art. 34–36 k.k.);
- 6) długości kary pozbawienia wolności przy obostrzeniu (wydłużenie z 15 do 20 lat);
- 7) środków karnych:
 - a) wprowadzono nowe środki karne – zakaz działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub

Magdalena Błaszczyk – doktor habilitowany nauk prawnych; adwokat; adiunkt w Katedrze Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; specjalizuje się w sprawach karnych; autorka wielu opracowań, w tym monografii i komentarzy.

Anna Zientara – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; autorka wielu opracowań z zakresu prawa karnego.

Publikacja stanowi syntetyczną prezentację zagadnień prawa karnego materialnego, w szczególności części ogólnej Kodeksu karnego. Najważniejsze zmiany legislacyjne uwzględnione w obecnym wydaniu dotyczą regulacji kary ograniczenia wolności oraz zmiany liczenia terminów przedawnienia. Autorki odwołują się do praktyki stosowania prawa, uzupełniając analizę dogmatyczną omawianych instytucji własnymi przykładami i odwołaniami do orzecznictwa.

Książka umożliwi szybkie przyswojenie lub powtórzenie wiedzy z zakresu prawa karnego. Pomoże w nauce studentom wszystkich tych kierunków, których programy obejmują kurs prawa karnego. Jej adresatami są również absolwenci prawa, którzy przygotowują się do egzaminów na aplikacje prawnicze.

9788381872942 W03P01

ISBN 978-83-8187-294-2

9 788381 872942

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 22,90 ZŁ (W TYM 5% VAT)